

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-62-06

Druk nr 639
Warszawa, 29 maja 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Kazimierz Marcinkiewicz

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 47 otrzymuje brzmienie:

„Art. 47. § 1. W pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. W pierwszej instancji sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników rozpoznaje sprawy z zakresu prawa pracy o :

1) ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepi-

sy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy;

- 2) naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane;
- 3) odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu.

§ 3. Postanowienia poza rozprawą oraz zarządzenia wydaje przewodniczący.

§ 4. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów zawodowych, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawikłość lub precedensowy charakter sprawy.”;

2) art. 509 otrzymuje brzmienie:

„Art. 509. § 1. W sprawach podlegających rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu nieprocesowym sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego.

§ 2. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej albo o przysposobienie w składzie trzech sędziów zawodowych, jeżeli jest to uzasadnione jej okolicznościami.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109, z późn. zm.³⁾) art. 50 otrzymuje brzmienie:

„Art. 50. Sąd rodzinny orzeka na rozprawie w składzie jednego sędziego.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.⁴⁾) art. 32 otrzymuje brzmienie:

„Art. 32. Postanowienie o zastosowaniu środka określonego w art. 29 ust. 1 i art. 31 sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. Ze względu na szczególną zawłość sprawy sąd pierwszej instancji może postanowić o rozpoznaniu jej w składzie trzech sędziów.

§ 3. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.”;

2) w art. 30 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Na posiedzeniu sąd rejonowy i sąd okręgowy orzeka jednoosobowo, a sąd apelacyjny i Sąd Najwyższy

– w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.”;

3) w art. 284 uchyla się § 1;

4) art. 373 otrzymuje brzmienie:

„Art. 373. Od zarządzeń przewodniczącego wydanych na rozprawie głównej przysługuje odwołanie do składu orzekającego, chyba że skład jest jednoosobowy.”;

5) art. 476 otrzymuje brzmienie:

„Art. 476. § 1. Sprawy w trybie uproszczonym sąd rozpoznaje jednoosobowo; sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego. Przepisu art. 28 § 2 nie stosuje się.

§ 2. Prezes sądu okręgowego może zarządzić rozpoznanie sprawy w postępowaniu odwoławczym w składzie jednego sędziego.”;

6) art. 483 otrzymuje brzmienie:

„Art. 483. Jeżeli po rozpoczęciu przewodu sądowego okaże się, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, sąd za zgodą oskarżonego rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu w postępowaniu zwyczajnym.”;

7) w art. 484 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawy nie można rozpoznać w terminie wskazanym w § 1, sąd rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu w postępowaniu zwyczajnym.”;

8) art. 486 otrzymuje brzmienie:

„Art. 486. Sprawy z oskarżenia prywatnego sąd rejonowy rozpoznaje jednoosobowo; sędzia ma prawa

i obowiązki przewodniczącego. Przepisu art. 28 § 2 nie stosuje się.”;

9) w art. 495 uchyla się § 3;

10) w art. 562 uchyla się § 2;

11) w art. 669 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W sprawie o zbrodnię, na wniosek oskarżonego złożony w terminie 7 dni od doręczenia mu zawiadomienia prokuratora wojskowego o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu wojskowego z pouczeniem, o którym mowa w art. 668 § 2, prezes tego sądu, jeżeli nie zachodzi wypadek przewidziany w art. 28 § 2, wyznacza do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy – ławników sądu powszechnego.”;

12) uchyla się art. 671a.

Art. 5. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, z późn. zm.⁶⁾) w art. 12 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) w sprawie o zbrodnię popełnioną na szkodę osoby niebędącej żołnierzem, na wniosek pokrzywdzonego złożony w terminie 7 dni od doręczenia mu zawiadomienia prokuratora wojskowego o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu wojskowego z pouczeniem, o którym mowa w pkt 7, prezes tego sądu, jeżeli nie zachodzi wypadek przewidziany w art. 28 § 2 Kodeksu postępowania karnego, wyznacza do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy – ławników sądu powszechnego; w wypadku określonym w art. 55 § 1 Kodeksu postępowania karnego wniosek dołącza się do aktu oskarżenia,”.

Art. 6. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 46 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do asesorów, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 33 i z zastrzeżeniem art. 70 § 1a. Asesor może przewodniczyć na rozprawie głównej lub na posiedzeniach tylko wówczas, gdy ustawa przewiduje rozpoznawanie sprawy w składzie jednego sędziego.”;

2) w art. 56 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Ławników wybiera się do wojskowych sądów okręgowych.”;

3) uchyla się art. 57.

Art. 7. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 930, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 148 uchyla się § 2;

2) w art. 149 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd odwoławczy orzeka na posiedzeniu jednoosobowo.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.⁹⁾) w art. 13 w § 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego,”.

Art. 9. 1. W sprawach, w których rozpoczęto rozprawę główną i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem do dnia wejścia w życie ustawy, które według przepisów dotychczasowych rozpoznawane były z udziałem ławników, stosuje się przepisy dotychczasowe; w razie jednak zawieszenia postępowania lub odroczenia rozprawy, jeżeli po zawieszeniu albo odroczeniu rozprawa nie jest prowadzona w dalszym ciągu, lub w razie ponownego rozpoznania sprawy, postępowanie toczy się według przepisów niniejszej ustawy.

2. W sprawach cywilnych wszczętych i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem do dnia wejścia w życie ustawy, które według przepisów dotychczasowych rozpoznawane były z udziałem ławników, stosuje się przepisy dotychczasowe; w razie jednak zawieszenia postępowania lub ponownego rozpoznania sprawy, postępowanie toczy się według przepisów niniejszej ustawy.

Art. 10. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się także ustawy: ustawę z dnia 26 listopada 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. o stowarzyszeniach, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy i ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86,

poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 169, poz. 1413, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538 i Nr 267, poz. 2258 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 66.

- ³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 542, z 2003 r. Nr 137, poz. 1304 i Nr 223, poz. 2217 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1413.
- ⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 874 oraz z 2004 r. Nr 102, poz. 1055.
- ⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363 Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479.
- ⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 2000 r. Nr 62, poz. 717, z 2001 r. Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 213, poz. 1801 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155.
- ⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 240, poz. 2052 oraz z 2005 r. Nr 249, poz. 2104.
- ⁸⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 60, poz. 703 i Nr 62, poz. 717, z 2001 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804, Nr 141, poz. 1178 i Nr 213, poz. 1803, z 2003 r. Nr 84, poz. 774, Nr 137, poz. 1302 i Nr 162, poz. 1569, z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 68, poz. 623, Nr 93, poz. 894, Nr 97, poz. 963 i Nr 173, poz. 1808 oraz z 2005 r. Nr 130, poz. 1090, Nr 143, poz. 1199, Nr 177, poz. 1468 i Nr 178, poz. 1479.
- ⁹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1876, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2005 r. Nr 249, poz. 2104.

UZASADNIENIE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości bez wskazania formy tego udziału, odsyłając w tym względzie do przepisów ustaw (art. 182).

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) obywatele biorą udział w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości przez uczestnictwo ławników w rozpoznawaniu spraw przed sądami na prawach równych z sędziami.

Od szeregu lat obserwowana jest tendencja do ograniczenia udziału ławników w składach sądzących we wszystkich kategoriach spraw.

Projekt niniejszy jest kolejnym przejawem potrzeby zminimalizowania instytucji sądów ławniczych na rzecz sądownictwa zawodowego, wysoko kwalifikowanego i usytuowanego na poziomie uwieńczenia kariery prawniczej.

Jeżeli bowiem wymiar sprawiedliwości ma spełnić rolę jaka przypada mu w demokratycznym państwie prawa, tak jako gwarant praworządności, jak i trzecia władza stwarzająca obywatelom poczucie bezpieczeństwa i ochrony ich praw – takie zmiany są konieczne.

Ustawodawca, jak dotychczas, dawał wyraz postrzegania istniejącego stanu rzeczy i tam gdzie chodzi o sprawy o większym ciężarze gatunkowym lub o kontrolę orzeczeń niższej instancji, dążył do zapewnienia składu zawodowego.

Sprawy są coraz bardziej skomplikowane, proporcjonalnie do stopnia skomplikowania funkcjonowania nowoczesnego społeczeństwa.

W ślad za tym idzie także znaczny stopień skomplikowania prawa, wymagający profesjonalnego przygotowania do jego stosowania.

Nie bez wpływu na to ograniczenie miała również potrzeba ponoszenia niebagatelnych kosztów społecznych (ponad 200 milionów złotych rocznie),

wynikających z udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w bardzo szerokim zakresie.

Koszty społeczne instytucji ławników to nie tylko znaczące w skali kraju koszty ryczałtowych wynagrodzeń za udział w posiedzeniach, to także koszty odrywania od pracy tej części ławników, która jest aktywna zawodowo.

Doliczyć trzeba też koszty odroczonej spraw albo rozpoznawanych od początku z uwagi na brak subordynacji ławników lub na stan zdrowia często starszych osób.

Przede wszystkim zaś to najszerzej rozumiane koszty braku rzeczywistej kolegalności orzekania pomimo ustawowych deklaracji i wymogów.

Zasygnalizowano tylko zasadnicze powody, dla których dotychczas ograniczono, jak i w dalszym ciągu należy ograniczyć, udział czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości na rzecz sądów profesjonalnych.

Proces odchodzenia od zasady udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości zapoczątkowany został ustawą z dnia 29 czerwca 1995 r. o zmianie Kodeksu postępowania karnego, ustawy o ustroju sądów wojskowych, ustawy o opłatach w sprawach karnych i ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która wprowadziła jednoosobowy skład sądu orzekającego w postępowaniach szczególnych (postępowanie uproszczone, postępowanie z oskarżenia prywatnego, przyspieszone, nakazowe). Zasada ta utrzymana została w Kodeksie postępowania karnego z 1997 r.

Proces ten był następnie kontynuowany w ustawie z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw. W miejsce poprzednio obowiązującej reguły, zgodnie z którą sąd cywilny w pierwszej instancji rozpoznawał sprawy w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego oraz dwóch ławników, chyba że przepis szczególny stanowił inaczej, wprowadzono zasadę jednoosobowego rozpoznawania spraw w pierwszej instancji przez sędziego zawodowego. Jednocześnie ustawa wyczerpująco wymieniła rodzaje spraw, w których utrzymany został skład ławniczy. W ten sposób w przewa-

zającej większości spraw cywilnych nastąpiło odejście od zasady udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości, a zarazem od zasady kolegialności. Uzasadniając dokonane zmiany wskazywano, że udział ławników w postępowaniu cywilnym ma charakter wyłącznie formalny, gdyż nie posiadają oni wiedzy prawniczej koniecznej przy rozpoznawaniu spraw cywilnych.

Kolejne ograniczenie udziału ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości zostało dokonane ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 169, poz. 1413).

Obecnie w postępowaniu cywilnym ławnicy biorą udział w rozpoznawaniu w pierwszej instancji spraw z zakresu prawa pracy oraz spraw ze stosunków rodzinnych, z wyjątkiem spraw o alimenty, a także w sprawach o przysposobienie i spraw o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej.

W pozostałych sprawach cywilnych zasadą jest skład jednoosobowy, bez udziału ławników.

W postępowaniu karnym składem zasadniczym w pierwszej instancji pozostaje skład trzyosobowy (jeden sędzia jako przewodniczący i dwóch ławników). Ponadto w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.

Składy ławnicze przewidują również: ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich. Zgodnie z art. 50 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, sąd rodzinny na rozprawie orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Projektowana ustawa ogranicza udział ławników w rozpoznawaniu spraw cywilnych do nielicznych przypadków, eliminując ich udział między innymi ze składu sądu rozpoznającego niektóre kategorie spraw z zakresu prawa pracy. Doświadczenie z zakresu prawa pracy, które mają prezentować ławnicy przy rozpatrywaniu tego typu spraw, jest obecnie w zasadzie trudne do uzyskania, a pomoc ławnika przy rozstrzyganiu konkretnej sprawy nieznaczna. Sąd zajmuje się bowiem ścisłą interpretacją skomplikowanych przepisów prawa

pracy. Poza tym sąd w składzie jednoosobowym będzie mógł działać sprawniej.

Proponuje się zatem, aby w pierwszej instancji sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników rozpoznawał wyłącznie sprawy z zakresu prawa pracy o:

- 1) ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy;
- 2) naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane;
- 3) odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu.

W tych bowiem sprawach ocena danego przypadku z punktu widzenia doświadczenia życiowego czy sprawiedliwości społecznej może okazać się przydatna.

Nie bez wpływu na przyjęcie takiego rozwiązania jest również możliwość udziału w sprawach z zakresu prawa pracy inspektorów pracy oraz organizacji społecznych (art. 462 K.p.c.), które mogą wstąpić do postępowania w każdym jego stadium, bez względu na to, czy osoba, której sprawa dotyczy, jest członkiem tej organizacji.

Projekt eliminuje również udział ławników w sprawach rodzinnych i w postępowaniach w sprawach nieletnich, a także w sprawach podlegających rozpoznawaniu według przepisów o postępowaniu nieprocesowym wymienionych w art. 509 Kodeksu postępowania cywilnego.

Projektowana ustawa ogranicza udział ławników w rozpoznawaniu spraw karnych do spraw o zbrodnie oraz o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności. W takich sprawach sąd będzie, jak dotychczas, orzekał odpowiednio w składzie jednego sędziego i dwóch ławników oraz dwóch sędziów i trzech ławników.

Zmniejszeniu ulega także skład sądu okręgowego orzekającego na posiedzeniu w pierwszej instancji, ze składu trzech sędziów zawodowych na jednego sędziego.

Zmiana ta podyktowana jest przede wszystkim potrzebą dostosowania tego składu do zmian składu sądu okręgowego pierwszej instancji na rozprawie głównej przewidywanego w niniejszym projekcie. Ma to też istotne znaczenie z punktu widzenia sprawności postępowania sądowego.

Pozostałe zmiany procedury karnej mają charakter dostosowujący do propozycji zawartych w art. 4 pkt 1 i 2 projektu. Taki sam charakter ma zmiana Przepisów wprowadzających Kodeks postępowania karnego zawarta w art. 5 projektu.

Zmiana dotyczy także przepisu art. 32 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.), którego dotychczasowe brzmienie przewidujące rozpoznawanie sprawy na rozprawie przez sąd w składzie ławniczym o zastosowaniu środków nadzorczych nad stowarzyszeniami ulega zmianie przez przyjęcie zasady jednoosobowego składu sądu. Środki nadzorcze dotyczą m.in. sytuacji: związanych z uchynieniem niezgodnej z prawem lub statutem uchwały stowarzyszenia, rozwiązaniem stowarzyszenia, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem. Zmiana brzmienia przepisu jest uzasadniona typowo formalnym charakterem tego typu spraw. Sąd w tych przypadkach zajmuje się bowiem wyłącznie badaniem zgodności z prawem działalności stowarzyszenia i jego organów.

Natomiast instytucja ławników utrzymana zostaje bez zmian w sądach szczególnych, jakimi są Izby Morskie. Sądy te zajmują się orzekaniem w sprawach z wypadków morskich, a więc sprawami wymagającymi specjalistycznej wiedzy z zakresu żeglugi morskiej. Z tych względów w składach orzekających obok zawodowego sędziego – przewodniczącego składu, biorą udział ławnicy – specjaliści, osoby mające fachową wiedzę i praktykę w zakresie żeglugi i gospodarki morskiej. Stąd szczególny tryb powoływania ławników Izb Morskich – osoby powoływane przez ministra właściwego

do spraw gospodarki morskiej z listy kandydatów przedstawionej przez przewodniczących izb morskich oraz spośród osób wskazanych przez Dowódcę Marynarki Wojennej, Komendanta Głównego Straży Granicznej i Komendanta Głównego Policji. Na chwilę obecną wydaje się zasadne utrzymanie takiego modelu funkcjonowania Izb Morskich.

Realizacja projektowanych rozwiązań w praktyce będzie rozłożona w czasie, zgodnie z treścią przepisów art. 9 projektu.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty objęte ustawą

Projekt dotyczy sądów powszechnych i wojskowych oraz ławników sądów powszechnych i wojskowych.

2. Cel wprowadzenia nowelizacji

Projekt ustawy przede wszystkim ma na celu ograniczenie udziału ławników w rozpoznawaniu niektórych kategorii spraw.

3. Wprowadzenie w życie przedmiotowej nowelizacji nie wpłynie na rynek pracy. Wprowadzenie w życie przedmiotowej nowelizacji nie wpłynie na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, sytuację i rozwój regionalny

4. Skutki finansowe

Wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 – Sądy Powszechne, wynikające z ograniczenia liczby ławników, co w konsekwencji na przestrzeni lat wpłynie na zmniejszenie wydatków.

Koszty rekompensat dla ławników w 2004 r. wyniosły 38 345 757 zł. Ograniczenie udziału ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości dokonane ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 169, poz. 1413), jak dotychczas nie spowodowało zmniejszenia wydatków, gdyż w 2005 r. wyniosły one 38 583 560 zł. Należy zakładać, że stopniowo ich wysokość będzie się zmniejszała, a po wprowadzeniu projektowanej nowelizacji ulegnie redukcji do poziomu ok. 20% wskazanej kwoty.

5. Konsultacje

Przedmiotowa nowelizacja została przekazana do zaopiniowania Krajowej Radzie Sądownictwa, Sądowi Najwyższemu, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych. Projekt został także poddany konsultacjom z prezesami sądów apelacyjnych i prokuratorami apelacyjnymi. Uwagi do projektu zgłosili prezesi sądów apelacyjnych i prokuratorzy apelacyjni, którzy w znacznej większości wyrażali akceptację dla wprowadzenia projektowanych zmian. Zwracano uwagę na wysoki odsetek o skomplikowanym i złożonym charakterze, wymagających profesjonalnego przygotowania składu sądzącego oraz na dotychczasowe ograniczone zaangażowanie ławników w procesach. Projekt niniejszy w zasadzie uwzględnia zgłoszone uwagi.

W celu umożliwienia zapoznania się wszystkich zainteresowanych z proponowanymi rozwiązaniami, projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Zainteresowania pracami nad projektem ustawy, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa, nie zgłoszono.

6. Opinia o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
PODSEKRETARZ STANU**

Ewa Ośniecka - Tamecka

Min.EOT/1056/2006/DP/mw

Warszawa, 11.05. 2006 r.

**Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów**

**Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy-
Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz o zmianie
niektórych innych ustaw, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8
sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez
Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Ewę Ośniecką - Tamecką,
działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej**

Szanowna Pani Minister,

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM -10-62-06), pozwalam
sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości